

Handläggare
Davidsson Per

Datum
2013-12-11

Diarienummer
KSN-2013-1374

Kommunstyrelsen

Åtgärder för ökat valdeltagande

Förlag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta

att anslå 200 000 kr till Samarbetsorganisationen för invandrarföreningar i Uppsala (SIU SIU för valprojekt riktad mot invånare med invandrarbakgrund, samt

att i budget 2014 reservera 300 000 kr för riktade informationsinsatser i samarbete med valnämnden

Ärendet

Kommunfullmäktige beslutade den 28 november 2011 (§ 222) att uppdra till kommunstyrelsen senast i augusti månad 2013 lägga fram förslag till åtgärder som syftar till ökat valdeltagande särskilt bland unga och grupper där valdeltagandet är lågt.

Kommunledningskontoret har utrett frågan i en mindre arbetsgrupp. I PM (**bilaga 1**) redogörs vilket arbete som lagts ner för att öka valdeltagandet hos särskilt röstsvaga grupper i olika kommuner i Sverige: Stockholm, Göteborg, Uppsala, Malmö, Västerås och Eskilstuna.

Som ett led i arbetet har kontakt tagits med organisationer som visat intresse av att arbeta med grupper som traditionellt har lågt valdeltagande.

Samarbetsorganisationen för invandrarföreningar i Uppsala (SIU) har inkommit med ansökan. SIU ansöker om 500.000 kr från kommunen och 400 000 kr från Ungdomsstyrelsen till ett projekt som har stora likheter med det projekt som organisationen genomförde år 2010. Projektet innefattar framtagande av information på tolv språk, möten och individuella besök i fyra stadsdelar, Stenhagen, Gränby/Löten, Sävja och Gottsunda.

För närmare presentation av projektet hänvisas till ansökan, **bilaga 2**.

Tjejers rätt i samhället, TRIS, ansöker om 155 135 kr för ett projekt med målgruppen tjejer 18 år+ med särskilda sårbarhetsfaktorer och/eller kvinnor som lever i ett utanförskap som har rätt att rösta på riksdagen och/eller kommun- och landstingsfullmäktige. Se närmare i ansökan, **bilaga 3**.

Föredragning

Kommunfullmäktiges uppdrag har inte följts av en förstärkning av kommunstyrelsens ram för 2014 för att kunna möta uppdraget. Ärendet har därför avvaktat arbetet med kommunstyrelsens budget inför 2014. Det arbetet är inte slutfört men för att de organisationer som sökt pengar ska få ett svar i rimlig tid väljer kontoret att föra fram detta ärende nu.

De politiska partierna har ett grundläggande intresse av att få många röstande i valen. Uppsala kommun har inför denna mandatperiod höjt partistödet med 50 procent och även utökat partiernas resurser i form av politiska sekreterare.

Det finns ett intresse för kommunen att öka valdeltagandet i det kommunala valet. Ett högt valdeltagande ger legitimitet åt kommunen som medborgarnas gemensamma organisation som styrs på ett demokratiskt sätt. Kommunstyrelsen har många åtaganden att ta hänsyn men en bedömning är att 500 000 kr kan avsättas för insatser för att öka valdeltagandet.

Uppdraget av kommunfullmäktige uttrycktes så att förslag om ökat valdeltagande skall fokusera på unga och på grupper där valdeltagandet är lågt. När det gäller unga anser utredningsgruppen att den mest verkningsfulla åtgärden kommunen kan bidra med går genom skolan. Se vidare bilagan, avsnitt 7.3 ff.

Här kan också noteras interpellationssvar i kommunfullmäktige den 26 augusti 2013 där kommunalrådet Mohamad Hassan underströk vikten av att partiernas ungdomsförbund inbjuds till skolor. Det är dock en fråga som avgörs av skolans rektor. Det gäller även deltagandet i skolvalet.

När det gäller andra grupper med lågt valdeltagande är det lätt att identifiera en sådan, nämligen utrikes födda. Gruppen har funnit två vägar som kan användas i syfte att höja valdeltagande i den gruppen

- Information på minoritetsspråk
- Aktiv påverkan genom aktiviteter i områden med många utrikes födda.

Att valnämndens roll är att vara en myndighet som ser till att valet sker på ett tryggt och riktigt sätt och inte att arbete med att påverka valdeltagandet är anledningen till att fullmäktige valde att låta sitt uppdrag gå till kommunstyrelsen.

Valnämnden informerar om hur det demokratiska systemet, samt valprocessen fungerar i praktiken. Deras ansvar är att organisera valet. Nämnden arbetar i första hand med att arrangera själva valprocessen kring vallokaler, samt att utarbeta möjligheter för

förtidsröstning i kommunen. Insatser i detta kommer att expanderas inför valåret 2014 där antalet valdistrikt kommer att utökas från 123 till 163.

Valnämnden avser att fortsätta att utbilda, stödja och sprida information om valprocessen till diverse intresseorganisationer som önskar hjälp med sin egen verksamhet. Det är genom dessa externa samarbeten som man kan sprida information genom andra kanaler och projekt.

I samband med 2010 år val satsade nämnden cirka 120 000 kr på annonsering. Informationsspridning på olika språk eller enskilt inriktade insatser på informationsspridning på andra sätt än genom möten och utbildningsdagar är dock inget som valnämnden arbetat med.

En bedömning är att information på flera språk är ett lämpligt sätt för kommunstyrelsen att försöka höja valdeltagandet. De språk som i första hand bör vara aktuella är Arabiska, Kurdiska: Persiska och Engelska. Statistiken över personer med utländsk bakgrund i Uppsala där de fem största nationaliteterna är Iran, Finland, Irak, Turkiet och Syrien. I dessa länder är det främst persiska, arabiska och kurdiska som talas i olika varianter. Det är också dessa språk som är de vanligaste i Språkskolans modersmålsundervisning för grundskola och gymnasium

Förslaget är att 300 000 kr avsätts för en särskild informationsinsats på flera språk i samarbete med valnämnden. Ansvaret åligger kommunledningskontoret. I arbetet ska noteras att kommunen under 2014 driver projektet Fredsåret vars tema under tiden före valet är demokrati.

Uppsala kommun har sedan valåret 2002 samarbetat med samarbetsorganisationen invandrare i Uppsala (SIU) som erhållit resurser för att beskriva valinformationsprojekt i särskilda områden. År 2010 bidrog kommunen med 250.000 kr till ett projekt som SIU har redovisat. Projektet innebar att möten anordnades och hembesök genomfördes. Av utvärderingen framgår att valdeltagandet ökade i Gottsunda som var det område i vilken kampanjen genomfördes. Projektet har lämnat en särskild redovisning (KSN 2011-0319. Anmäld i kommunstyrelsen 10 augusti 2011).

2010 år medel finansierades till hälften av kommunstyrelsen och till hälften av utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden. UANs ordförande har klargjort att det inte är sannolikt att nämnden skall kunna bidra på liknande sätt nästa år.

SIUs ansökan om medel till projekt för år 2014 omfattar 900 000 kr varav 400 000 kr söks från Ungdomsstyrelsen. Ungdomsstyrelsen kommer behandla ansökan när den i februari fördelar 7 miljoner kronor som Regeringen anslagit för stöd till åtgärder som syftar till ökat valdeltagande bland ungdomar och utrikes födda. Ansökningstiden går ut den 3 januari och hittills har 66 ansökningar inkommit.

Inför valet 2010 erhöll SIU 250 000 kr från kommunen. Det projekt som nu planeras är av avsevärt större omfattning. Bedömningen är att kommunen inte har möjlighet att finansiera ett projekt i större omfattning än vid föregående val.

Här föreslås att kommunstyrelsen avsätter 200 000 kr för att stödja SIUs projekt ”valinformation riktad till invånare med invandrarbakgrund”. Det innebär att SIU förutsätts återkomma med ett upplägg som inryms i dessa medel och det bidrag som Ungdomsstyrelsens eventuellt kan ge. Projektet bör fokusera på dörrknackning och personliga kontakter. En utvärdering ska lämnas till kommunstyrelsen under 2014.

Bedömningen är att SIU kan genomföra ett bra projekt även om den ekonomiska ramen blir lägre. Det visar de goda erfarenheterna från 2010. Organisationen förutsätts dock återkomma med en ny budget baserad på detta bidrag och på de medel som Ungdomsstyrelsen anslår innan medlen utbetalas.

TRIS utför ett viktigt arbete. I ett annat ärende föreslås kommunstyrelsens arbetsutskott anslå 369 112 kr till TRIS i ett samverkansprojekt (KSN-2013-1408). Någon möjlighet att avsätta medel till TRIS även i detta sammanhang bedöms därför inte föreligga.

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Christoffer Nilsson
Stabschef

Handläggare
Alejandro Soler

Datum
2013-09-19

PM: Hur kan kommunen öka valdeltagandet inför nästa val?

1. Introduktion

Att rösta är inte självklart för alla. På grund av en rad olika faktorer kan medborgare välja att avstå från att engagera sig politiskt. Men valet är medborgarnas viktigaste medel för att påverka de politiska besluten som de blir påverkade av. Utan en fungerande demokratisk process skapas ett ökat legitimitetsgap mellan medborgare och politikerna. De tre viktigaste principerna från vår representativa demokrati kommer just från det demokratiska valet: folksuveräniteten, jämlikheten och förverkligandet av folkviljan.¹ Därför är ett högt valdeltagande en indikator på att den demokratiska processen fungerar. Trots detta faktum finns det större folkgrupper i samhället där en andel inte väljer att använda sin rösträtt. Studier visar att det är just väljargrupperna, ungdomar och utrikesfödda som, i större proportion än andra, inte väljer att utnyttja sin rösträtt. Vad beror detta på och hur kan man arbeta för att höja valdeltagandet?

2. Bakgrund

Kommunfullmäktige (KF) har beslutat att senast i augusti 2013 lägga fram förslag till åtgärder vilka syftar på att öka valdeltagandet i valen 2014. Särskilt bland de grupper där valdeltagande är lågt, exempelvis ungdomar.² Detta i enlighet med motion nr. 171 av Lena Hartwig (S), *om ett ökat valdeltagande, stärkt medborgarinflytande och ett vitaliserat kommunfullmäktige*.

På den grunden sammanställs en rapport från skrifter och rapporter vilka bedöms vara lämpliga för att kunna ge en överblick över nuläget, vilka utmaningar samt vilka resurser som behövs inför nästa valprocess. Tanken är att denna rapport ska bidra med fakta kring tidigare val och valdeltagande, samt att komma med tips och förslag på vad det framtida informationsarbetet bör fokusera extra på.

¹ SKL, "Rätt att rösta - hur kommuner och landsting kan arbeta för att öka valdeltagandet", Sverige Kommuner och Landsting, (2010): sid.3

² Nr 171. Motion av Lena Hartwig (S) om ett ökat valdeltagande, stärkt medborgarinflytande och ett vitaliserat kommunfullmäktige (KSN-2010-0577)

3. Material

Denna rapport sammanställs från ett urval av studier från 2010 och framåt. Fokus i dessa publikationer ligger på hur man tidigare har arbetat med ärenden om ökat valdeltagande hos grupper med traditionellt lägre röstgenomslag. Skrifter och rapporter från Sverige kommuner och Landsting (SKL), Samarbetsorganisationen för invandrare i Uppsala (SIU), samt Skolstyrelsens egen rapportering från Skolvalet 2010, kommer användas som huvudsakliga källor till denna rapport. Vi kommer även att presentera några tillägg från ungdomsstyrelsen och regeringens framtidskommission vilka bedöms vara relevanta till rapporten.

I ett kompletterade syfte kommer även en mindre omvärldsbevakning att genomföras. Detta för att erbjuda en kortare överblick i hur diverse kommuner tidigare har arbetat med frågor om ökat valdeltagande. Omvärldsbevakningen består av Sveriges fem största kommuner (Stockholm stad, Göteborg stad, Malmö stad, Uppsala kommun, Västerås stad) samt Eskilstuna kommun. Detta för att Eskilstuna har jobbat i framgångsrika projekt för att öka valdeltagandet i kommunen.

4. Rapportens disposition

Rapporten kommer att dela upp den här sammanställningen i flera olika delar. I nästkommande avsnitt (5) redovisas de vanligaste anledningarna till varför vissa individer och medborgare avböjer att använda sin rösträtt. I rapportens senare delar (6-7) kommer vi att diskutera hur kommuner och landsting kan arbeta för att öka valdeltagandet i den egna kommunen, med fokus på grupper med lågt valdeltagande. Anledningen till att rapporten har följande disposition, är att det är viktigt att först förstå varför individer inte röstar. Om man på grundläggande plan inte har förstått motiven bakom, är det även svårt att förstå varför vissa av de senare föreslagna åtgärderna bör tas på allvar.

5. De fyra anledningarna till att individer avstår från att utnyttja sin rösträtt

Enligt Sveriges kommuner och Landsting, kan vi uppfatta att de fyra huvudsakliga anledningarna till varför vissa individer avböjer sin demokratiska rättighet att rösta.³ De fyra anledningarna bedöms vara:

1. Låg kunskap om när, var och hur man röstar samt brister i insikt kring hur valresultatet faktiskt avgör politiska församlingar och vilken typ av beslut de fattar.
2. Lågt politiskt intresse samt begränsade kunskaper kring vilka politiska partier som finns och dess politiska agenda.
3. Lågt individuell tilltro till politiker och deras förmåga att lyssna på medborgarna liksom att sköta sina politiska uppdrag.
4. Svag individuell tilltro till egna möjligheter att sätta sig in i, förstå och påverka politiska beslut.

³ SKL, "Rätt att rösta - hur kommuner och landsting kan arbeta för att öka valdeltagandet", Sverige Kommuner och Landsting, (2010): sid. 6

Den första punkten handlar huvudsakligen om att individer helt enkelt har bristande kunskaper kring det demokratiska systemet, samt hur valprocessen fungerar i praktiken. För att kunna hjälpa dessa individer är det viktigt att valinformation når ut till dessa medborgare på ett lättförstått och intressant sätt. Partierna själva och medierna har en stor roll i hur väl denna information lyckas nå ut och skildra det politiska budskapet till medborgare. Även skolan har en viktig roll i att sprida information, engagera förstagångsväljare och förklara hur de praktiskt röstar. Framförallt är det viktigt att lyckas väcka ett slumrande politiskt intresse hos medborgarna.

En låg individuell tilltro till politiker och deras förmåga att lyssna på medborgare tycks härstamma i bristen på ett verkligt ansikte bakom den politiska diskursen och dess beslutstagare. Detta kan påverkas genom till exempel mer synliga politiker i medierna och fler offentliga debatter där potentiella väljare lättare kan förstå politikerna. Dock finns det individer som har en starkt negativ bild av politiker och brist på tilltro till det politiska systemet. Dessa individers åsikter om samhället och vikten av att rösta är väldigt cementerade och svåra att rubba.

Den sista anledningen till att individer avsäger sig sin rösträtt är deras egna svaga tilltro till att sätta sig in i, förstå och påverka politiska beslut. Personer med svag politisk självtillit bedöms vara det mest komplexa av de fyra vanligaste anledningarna till att undvika valdeltagande.

Om det grundläggande problemet handlar om självtillit är det inte sannolikt att informationsinsatser påverkar nämnvärt. Istället bedömer SKL att man bör stimulera individer till att delta och påverka genom att erbjuda nya vägar till delaktighet i den politiska processen.

6. Vad kan kommuner och landsting göra för att påverka valdeltagandet?

De fyra identifierade anledningarna i föregående avsnitt (5), är alla bidragande orsaker till att vissa medborgare inte röstar. Ibland räcker det med ett av dem, ibland är det en kombination av flera av dem. Kommuner och landsting bedöms därför ha goda möjligheter för att kunna påverka valdeltagandets utgång genom att motarbeta dessa fyra anledningar. Detta genom att bidra med att resurser läggs ner på informationsspridning och medborgarengagemang i själva valet.

Framför allt kan kommuner och landsting påverka valdeltagandet på tre nivåer:

1. underlätta själva röstningsprocessen
2. informera medborgarna
3. stimulera medborgarnas egna politiska delaktighet.

6.1 Hur kan kommuner underlätta själva röstprocessen?

Den huvudsakliga metoden till att öka valdeltagandet bedöms vara möjligheten till att förtidsrösta. Genom förtidsröstning har man på senare år sett ett ökat valdeltagande bland grupper som tidigare inte röstade i samma utsträckning. Nya metoder för att förtidsrösta har testats, till exempel att erbjuda röstning i mobila enheter som valbussar. Samtidigt har kommuner gjort satsningar och lagt ner mer resurser på ett bättre och klokare användande av

kommunens röstningslokaler i områden där valdeltagandet bedöms vara lågt. Exempel på detta kan vara kommuners användning av föreningslokaler som *Röda korset* där man har sett en mindre ökning i valdeltagandet. Även institutionsröstning provades i vissa kommuner där individer med diverse funktionshinder blev erbjudna valskjuts till röstlokaler, vilket bemöttes positivt.

6.2 Hur kan kommuner informera och sprida information?

Det finns en rad olika informationskanaler i kommunen och landstinget som bedöms vara bra för informationsspridningen i samband med val. Kommunens eller landstingets webbplatser behöver exempelvis inte bara vara uppdaterade med aktuell information men bör även vara lättnavigerade för att ge en snabb och informativ överblick över relevant valinformation.

Information kan även vara riktad till specifika valgrupper, ungdomar och utrikesfödda. Ungdomar har i vissa kommuner blivit informerade på mer subtila sätt: genom hemskickade vykort eller valtidningar på skolan. Ungdomar som är politiskt engagerade kan med enkelhet även utbildas till valambassadörer och informera gymnasieelever. Det handlar om att se till att information sänds ut på ett lättförståeligt sätt och gärna i en miljö där studenter är. Av den anledningen är det en god idé att besöka fritidsgårdar eller festivaler där tidigare insatser har bemötts positivt.

I Eskilstuna, en kommun som har arbetat med att öka valdeltagandet hos ungdomar och utrikesfödda, visades det en reklamfilm på bio som uppmanade Eskilstunaborna (främst förstagångsväljare) att rösta i valet 2010.⁴ Det är dock oklart hur stort inflytande dessa åtgärder har på det reella valdeltagandet eftersom regelrätt återkoppling kring dessa kampanjer saknas.

Deltagargruppen utrikesfödda har tidigare blivit informerade i Uppsala av diverse invandrarföreningar och religiösa trossamfund. Dessa ideella föreningar har bjudit in medborgare och informerat om vad kommunen, landsting och staten beslutar om och hur det påverkar deras vardag. Det är viktigt att det finns information om valet på en rad olika språk eftersom bristande språkkunskaper i svenska kan sätta stopp för valdeltagandet.

6.2.1 Hur har man tidigare arbetat med att sprida information lokalt?

I Uppsala kommun har man informerat om valet på webbplatsen www.uppsala.se och genom andra kanaler. Tidigare arbete från valnämnden har innefattat att försöka tillskriva gymnasieskolor och olika företag för att expandera möjligheterna för förtidsröstning. Gymnasieskolorna gav best resultat i detta då lokala företag inte var nämnvärt intresserade att delta i projektet. Allt som allt ökade valdistrikten i Uppsala från 143 till 162 under valåret 2010, och under samma år hade kommunen runt 30 röstningslokaler.

Valnämnden har även försökt att underlätta förtidsröstningen inom särskilda boendeförutsättningar, exempelvis äldreboenden och haken. På äldreboenden kunde personal

⁴ Eskilstuna kommunhemsida, "Ungas valdeltagande 2010", *Eskilstuna kommun*, inhämtningsdatum: 17 september 2013. <http://www.eskilstuna.se/sv/Kommun-och-politik/Organisation/Rad-och-forum/Ungdomsforum1/Arkiv/Valresultat-2010/>

från valnämnden assistera i röstningen, men på häktet fick personal som jobbade på anstalten arrangera själva röstningsprocessen.

Även ideella organisationer har ingått i arbetet med valnämnden där samarbeten med stöd kring valdeltagandeprojekt har formgetts. Exempelvis kommunens arbete med organisationen SIU.

6.3 Hur kan kommuner använda medborgarnas delaktighet?

Kommuner och landsting kan underlätta och bli effektivare på att informera om möjligheter för att påverka genom kanaler som redan är etablerade, till exempel frågelådor, medborgarförslag och medborgardialoger.

Malmö stad har förutom medborgarförslag startat projektet Malmöinitiativet. Tanken med projektet är att låta medborgare och politiker föra upp frågor till debatt och diskussion på webben. Den som lägger upp ett förslag kan få stöd för frågan genom att andra skriver på förslaget. Malmö stad har även en panel med 1 600 utvalda Malmöbor som regelbundet får frågor innan diverse ärenden går vidare till de kommunala nämnderna samt kommunstyrelse⁵.

Andra kommuner (bland annat Eskilstuna) har satsat på regionala utskott under fullmäktige för att öka antalet förtroendevalda och hitta nya vägar för inflytande. Andra metoder för att fånga upp medborgarnas idéer kan vara att inrätta en fullmäktigeberedning för medborgarna eller att demokratiberedningen bjuder in ungdomsråd eller invandrarföreningar. Ett problem är att vi inte vet hur det påverkar det praktiska valdeltagandet eftersom kommuner som har testat dessa insatser inte har följt upp det.

7. Vad kan kommuner och landsting göra för att stimulera valdeltagandet bland grupper med traditionellt lågt valdeltagande?

Vi har tidigare diskuterat hur kommuner och landsting bedöms kunna påverka valdeltagandet på olika nivåer. Men det finns två specifika grupper där valdeltagandet är betydligt mindre än i andra folkgrupper. Dessa två grupper är utrikesfödda och ungdomar. Vi ska här konkretisera vad tidigare studier och undersökningar visar.⁶

7.1 Hur kan kommunen öka delaktigheten bland utrikesfödda?

Valgruppen utrikesfödda är en underrepresenterad grupp bland förtroendevalda och vissa kommuner har försökt att stimulera ökat engagemang bland utrikesfödda med specifika projekt. I Sundsvall engagerades medborgare med utländsk bakgrund 2006 i ett projekt med att öka valdeltagandet bland andra utrikesfödda.⁷

⁵ Malmö stads hemsida, "Var med och påverka!" *Malmö stad*, Inhämtningsdatum: 17 sep 2013.

<http://www.malmo.se/paverka>

⁶ SKL, "Rätt att rösta - hur kommuner och landsting kan arbeta för att öka valdeltagandet", Sverige Kommuner och Landsting, (2010): sid.8

⁷ SKL, "Rätt att rösta - hur kommuner och landsting kan arbeta för att öka valdeltagandet", Sverige Kommuner och Landsting, (2010): sid.13

En annan idé har varit att ge utrikesfödda möjligheten att träffa politikerna i sin vardag för att lättare ta tillvara på ett ömsesidigt politiskt intresse bland bägge parter.

Samarbetsorganisationen för invandrarföreningar i Uppsalas (SIU) valinformationsprojekt under 2010 fick god respons av de inblandade. De arrangerade valdebatter på utvalda delar i kommunen. Resultatet av detta bedöms ha varit ett ökat valdeltagande, om än i liten skala.⁸

Även andra kommuner har provat på en rad olika projekt i syfte att öka valdeltagandet i utsatta bostadsområden där valdeltagandet var lågt. I Stockholm, anordnades Kistaloppet av föreningen Husby Marathon LS. En ideell förening för att engagera ungdomar i invandrartäta områden för workshoppar kring studier och arbete. Som en del av projektet påbörjades kampanjen Spring och rösta 2010. Tanken var att uppmuntra till ökat valdeltagande genom att erbjuda förtidsröstning i samband med målgången. Som en del i samma projekt byggdes även en scen i Husby där områdets ungdomar fick träffa politiker för att lyssna och diskutera.⁹

Vidare har även vissa kommuner genomfört dörrknackningskampanjer tillsammans med ideella organisationer i bostadsområden där valdeltagandet traditionellt varit lågt. Både Västerås stad och Uppsala kommun bedömer att det finns en anledning att tro att det ökade valdeltagandet under 2010 bland utrikesfödda kan bero på insatser som detta.¹⁰

7.2 Lärdomar från tidigare arrangemang

Utvärderingar av diverse föreningslivsinsatser har visat att det finns belägg att anta att det går att påverka valdeltagandet i praktiken. Resultatet från SIU:s valinformationsprojekt från 2010 visar att kommunens valdeltagande ökade med 2 procentandelar under mätningen 2010.¹¹

Arrangemangen visar att en informell kontakt mellan medborgare och politiker engagerar mycket mer än traditionell informationsutdelning. Denna kontakt fungerar väl via en rad andra arrangemang som idrottsengagemang och kulturella arrangemang. Ett annat välkommet tillskott är politikernas visuella kontakt med medborgarna under debatter. Genom att utnyttja ett ämne som engagerar de medborgarna som de vill nå ut till kan de göra en mer personlig koppling till valet. Kunskapen växer då i dessa mindre grupper och engagemanget smittar till andra. Fortsatt samarbete mellan föreningar och erfarenhetsutbyte bedöms vara väldigt positivt för möjligheter till löpande arrangemang och växande samhällsintresse.

7.3 Hur kan kommunen öka delaktigheten bland ungdomar?

Vissa kommuner har provat en rad olika metoder för att öka valdeltagandet bland ungdomar. Några av dessa idéer har varit att instifta olika forum där ungdomar själva kan engagera sig

⁸ SIU, "Valinformationsprojekt 2010 – En demokratisk samhällsangelägenhet!", *Samarbetsorganisationen för invandrarföreningar i Uppsala (SIU)*, 15 december 2010. Sid.11

⁹ Stockholms stads hemsida, "Lopp för lokalt engagemang" *Stockholms stad*, 26 augusti 2010, http://www.stockholm.se/-/Nyheter/Kultur--Fritid/RK_Kistaloppet-lockar/

¹⁰ Västerås stad, "Statistikinfo - Valdeltagandet bland förstagångsväljare vid kommunalvalet 2010" *Västerås stad*, 01 Juli 2010, <http://www.vasteras.se/Tvarsnittsdokument/Styrelse%20för%20Konsult%20och%20Service/2011-9%20Valdeltagandet%20bland%20förstagångsväljare%20valet%202010.pdf>

¹¹ SIU, "Valinformationsprojekt 2010 – En demokratisk samhällsangelägenhet!", *Samarbetsorganisationen för invandrarföreningar i Uppsala (SIU)*, 15 december 2010. Sid. 11

innan de får rösträtt. Detta innebär exempelvis engagemang genom att inrätta ungdomsråd, ungdomsfullmäktige eller liknande.

Göteborgs stad har haft ungdomsfullmäktige sedan 2005. De hade senast val till ungdomsfullmäktige den 9-19 november 2012 och valet var av personvalskaraktär istället för på en partipolitisk grund. Tanken var att kandidaterna skulle representera de unga i sin egen stadsdel och inte något enskilt parti. Valet skedde via Internet där Göteborgs unga fick lägga sin röst.¹²

På liknande sätt har vissa kommuner försökt att medvetet ge ungdomar vidare ansvar inom en politisk sakfråga. Sakfrågan kan vara av bredare natur och detta kan i sin tur leda till ett bredare politiskt intresse. Äldre erfarna politiker skulle kunna bidra med detta genom att använda sig av ett faddersystem där ungdomar blir en mer aktiv del i samhällsmaskineriet.

Samtidigt är det viktigt att engagera ungdomarna i själva valet på ett sätt så att det är lättillgängligt och lättförståeligt för unga. I vissa kommuner (exempelvis Eskilstuna) lät man inför valåret 2010 ungdomsorganisationer (bland annat Ungdomsforum och Ung fritid) och andra i kommunen att ordna en rad aktiviteter. Kommunen arrangerade exempelvis en skolturné med valinformation samt en rad utomhusaktiviteter med offentliga debatter på stadstorget bland ungdomsförbunden. Bland unga Eskilstunabor mellan 18-25 år såg man tack vare dessa arrangemang en ökning på 14 procentenheter från föregående val 2006.¹³

Som redan nämnts (i kapitel 5.2) kan ungdomar även engagera andra ungdomar. Mora kommun engagerade exempelvis ungdomar i projektet Rösta den 7 juni. Tanken bakom dessa projekt är att få ungdomar att rösta samt att väcka ett slumrande politiskt intresse och engagemang.

7.4 Hur kan skolan öka intresset kring valdeltagandet och politik?

Sveriges kommuner och Landsting (SKL) konstaterade att användandet av gymnasieskolor i vissa kommuner gav väldigt splittrade resultat vad gäller ökat valdeltagande. En anledning till att möjligheten inte användes av röstberättigade elever bedöms vara att skolan i sig inte kompletterade förtidsröstningen med kringaktiviteter.

De kommuner som provat att arrangera skolval på olika gymnasieskolor i landet har fått god respons från gymnasieeleverna. Ungdomsstyrelsens utvärdering av skolvalet 2006 visade att 74 procent av de tillfrågade eleverna tyckte att skolvalet är bra för att öka kunskapen och intresset för politik och samhällsfrågor.

¹²Göteborgs stads hemsida, "Nu börjar valet till ungdomsfullmäktige", *Göteborgs stad*, 6 november 2012, <http://goteborg.se/wps/poc?urile=wcm%3Apath%3Agoteborg.se%2FMedia%2Fpressmeddelanden%2F04018b5b-d80a-4666-a662-92cf6128bcb3&page=media.pressmeddelande>

¹³Eskilstuna kommunhemsida, "Ungas valdeltagande 2010", *Eskilstuna kommun*, inhämtningsdatum: 17 september 2013. <http://www.eskilstuna.se/sv/Kommun-och-politik/Organisation/Rad-och-forum/Ungdomsforum1/Arkiv/Valresultat-2010/>

Skolvalen visar att elever har ett ökat politiskt engagemang och politisk kunskapsgrund. Därför skulle en idé vara att anordna skolval varje eller vartannat år istället för enbart åren då det är riksdagsval. Att ge elever demokratisk kompetens och att förbereda dem för ett aktivt medborgarskap är en av skolans viktigaste uppgifter. Tidigare studier visar att en klar majoritet av landets gymnasieelever upplever ett klassrumsklimat där diskussioner kring samhällsfrågor uppmuntras, samt att hälften av eleverna har någon gång under sin tid varit med i diverse elevråd. Skolvärlden har goda egna arenor för elevinflytande dessa bör uppmuntras då de ger vidare insikt i hur en demokratisk process fungerar.

Det finns stora skillnader i demokratikunskaper och valdeltagande bland landets elever på studieförberedande utbildningar, jämfört med de yrkesinriktade gymnasieprogrammen. Men gymnasieskolor kan öka kunskapen kring det politiska systemet genom den ordinarie skolundervisningen. Exempelvis medborgarförslag eller grupparbeten kan vara en del av undervisningen i samhällskunskap.

En annan metod för att påverka det politiska intresset bland ungdomar är att använda sig av de politiska ungdomsförbunden. Dessa anses vara viktiga för att öka engagemang, då dessa kan fylla en viktig funktion vid debatter och bokbord i skolan. Kommunpolitiker i form av demokratirepresentanter kan även försöka besöka skolklasser och närvara under en lektion. Under åren har dock vissa gymnasieskolor valt att stänga ut ungdomsförbunden i rädsla att dessa proklamerar politiska idéer vilka inte står i enlighet med skolans värdegrunder i demokrati och jämställdhet. Rädslan för spridning av till exempel främlingsfientlig propaganda utpekas i detta och av den anledningen är det många rektorer som hellre nekar samtliga ungdomsförbund till att informera i skolan. Detta bedöms dock av SKL som ytterst olyckligt och menar att det finns en risk för motsatt effekt av detta agerande.¹⁴

7.5 Lokala resultat från Skolvalet 2010

Ungdomsstyrelsen har sammanställt hela rikets skolvalsresultat från år 2010.¹⁵ Valdeltagandet i hela landet var bland gymnasieelever 65,2 %. I Uppsala kommun var valdeltagandet 68,8%. Uppsala låg alltså över riksgenomsnittet.

Det finns en rad slutsatser att reflektera över om vi jämför Uppsalas resultat gentemot riksgenomsnittet. Uppsalas skolval följer trenden med riksdagsvalet 2010 där Moderaterna (M) Socialdemokraterna (S) och Miljöpartiet (MP), är de tre största partierna i Sverige.

Det var 29 skolor i Uppsala kommun som valde att arrangera skolval 2010, 14 av dessa har gymnasieverksamhet. Det totala antalet röster från gymnasiestudenterna under skolvalet i Uppsala 2010 var 5 772, där 5 222 av dem var giltiga. Nedan sammanställs vilka skolor i Uppsala län och kommun som arrangerade Skolval år 2010. Skolorna presenteras nedan i alfabetisk ordning. Skolor vars namn följs av ett asteriskecken (*) är skolor med

¹⁴ SKL, "Rätt att rösta - hur kommuner och landsting kan arbeta för att öka valdeltagandet", Sverige Kommuner och Landsting, (2010): sid. 21

¹⁵ Ungdomsstyrelsen, "Skolval 2010 – slutgiltigt resultat", *Ungdomsstyrelsen*, Inhämtningsdatum: 17 september 2013, <http://www2.ungdomsstyrelsen.se:8080/skolval2010/resultat.jsp>

gymnasieverksamhet. Teckenförkortningarna (K) eller (F) står för om skolan har kommunal eller fristående huvudman.

Almunge skola (K)	Kvarngårdsskolan och Internationella
Bolandsgymnasiet* (K)	skolan (K)
Brantingsskolan (nu nedlagd)	Lundellska skolan* (K)
Celsiuskolan* (K)	Realgymnasiet* (F)
Ekebygymnasiet* (K)	Rosendahlgymnasiet* (K)
Eriksbergsskolan (K)	Sävjaskolan (K)
Fyrisskolan* (K)	Stavby skola (K)
Grafiskt utbildningscenter* (K)	Stenhagenskolan (K)
Gränbyskolan (K)	Thorén Business School* (F)
Internationella gymnasiet Uppsala* (F)	Tiundaskolan (K)
IT-gymnasiet Uppsala* (F)	Tuna skola (K)
Jensen Gymnasium Uppsala* (F)	Tunabergsskolan (K)
Katarinaskolan (F)	Uppsala Musikklasser (F)
Katedralskolan* (K)	Vaksalaskolan (K)
Kunskapsgymnasiet* (F)	
Kunskapsskolan Uppsala (F)	

7.6 Ungdomsstyrelsen och framtida skolval

I en diskussion per e-post med handläggaren Linus Källander på ungdomsstyrelsen den 23 september 2013, bekräftar han att ungdomsstyrelsen kommer att arrangera Skolval 2014.¹⁶ Inför nästa skolvalsprojekt kommer de att arbeta med flera uppdrag som syftar till att på kort sikt öka valdeltagande bland unga väljare. De ska dels utbilda personer som arbetar med unga om Europaparlamentsvalet och varför det är viktigt att unga röstar. De planerar även nya informationsinsatser riktade till unga i samband med dessa uppdrag.

Linus, meddelar även att ungdomsstyrelsen kommer att arbeta vidare med att förmedla bidrag till kommuner och ideella organisationer som vill få fler att rösta. Dessa insatser ska i synnerhet fokusera på unga och utrikes födda, samt områden med traditionellt lågt valdeltagande. I dagsläget meddelar dock Linus, att de inte har fått förordningen kopplat till bidraget, och har dessvärre inte mer information att ge i dagsläget.

Slutligen kommer ungdomsstyrelsen att arrangera skolval i samband med både Europaparlamentsvalet i maj, samt riksdagsvalet i september. De ska även försöka öppna upp skolor och stimulera politiska diskussioner.

¹⁶ Linus Källander, "e-post meddelande: ang. hur ungdomsstyrelsen har tänkt arbeta med skolval 2014" 23 september 2013.

8. Vad kan vi göra på nationellt plan för att påverka valdeltagandet?

8.1 Slutsatser från regeringens framtidskommission

I november 2011, tillsattes en ny kommission i av regeringen. Tanken var att denna kommission skulle arbeta med frågor om viktiga samhällsutmaningar som Sverige skulle komma att stå inför de kommande åren. Denna kommission namngavs som framtidskommissionen.¹⁷ Resultatet av framtidskommissionens arbete, presenterades i en slutrapport i mars 2013.

I rapporten framgår det att en av de framtida utmaningarna för Sverige, är att försöka hålla det aktuella valdeltagandet på fortsatt hög nivå.¹⁸ Även fast kommissionens rapport pekar på att vi har bland de högsta nivåerna av valdeltagande i världen, visar samtidigt samma rapport att det finns stor spridning i det svenska samhället bland vilka grupper det är som röstar. Rapporten slår fast att det är högre grad av valdeltagande bland medelålders och äldre män, bland inrikes födda jämfört med personer med utländsk bakgrund och utrikes födda.

Precis som i SKL:s rapport framkommer det även från framtidskommissionens håll, att det är skillnader i valdeltagandet beroende på vilken utbildningsgrad individer har då högutbildade röstar i större utsträckning än lågutbildade, samt höginkomsttagare gentemot låginkomsttagare.¹⁹ Framtidskommissionen slår även fast i att den viktigaste faktorn för att förklara omfattningen av valdeltagandet, är hur stor motivation eller politiskt intresse individer har. Kommissionen menar att den lägre sannolikheten hos att rösta hos utsatta folkgrupper, bedöms kunna kompenseras av ett högre politiskt engagemang.

Kommissionen kommer fram till slutsatsen att det är viktigt att vi ser valdeltagandet i Sverige, även i framtiden som en viktig utmaning att arbeta med.

”Om partierna som medlemsorganisationer blir allt svagare, och resurssvaga grupper i mindre utsträckning tar del av nyheter om politik och samhälle, då riskerar valrörelserna att förlora sin mobiliserande kraft. Då riskerar skillnaderna i deltagande att öka ytterligare.”²⁰

¹⁷ Framtidskommissionen, ” Kommission med uppdrag att identifiera framtidens utmaningar.”

Regeringskansliet, inhämtningsdatum: 25 september 2013. <http://www.regeringen.se/sb/d/15368>

¹⁸ Framtidskommissionen, ”Svenska framtidsutmaningar – Slutrapport från regeringens framtidskommission” *Regeringskansliet – Statsrådsberedningen*, (2013): sid.189

¹⁹ Framtidskommissionen, 2013: sid.205

²⁰ Ibid., sid.207

8.2 Slutsatser från Statistiska centralbyrån

Statistiska centralbyrån (SCB) framlade sen slutrapport 2010, som ett resultat på Sveriges riksdagsval. I rapporten fanns en särskild sektion titulerad, ”väljarna berättar”. I denna del av rapporten kan vi finna en rad intressanta slutsatser som SCB tog fram, baserad på kvalitativa intervjuer med valdeltagare från 2010.

SCB konstaterade att den huvudsakliga anledningen med 58 % av väljarna, till att väljare valde att delta i valet 2010, var det som kategoriseras som åsiktsröstning dvs. röstning motiveras med hur bra politik individen finner att partiet driver i de sakfrågor de tycker är viktiga.²¹ SCB har även upptäckt att politikens kompetenssida har ökat i betydelse, där 51 % av valdeltagare uppgav att de bedömde sitt parti som kompetenta för att sköta landets politik.

Mer traditionellt grundade röstningsskäl bedöms ha minskat i sitt omfång, där tidigare röstningsskäl som exempelvis tradition, att man alltid röstar på det partiet, eller för att man känner en individuell koppling till partiet, har tappat i popularitet. Samma sak med röstningsskålet, att partiets politik gynnar den yrkesgrupp hen tillhör.

Samtidigt konstaterar SCB att åsiktsröstning inte kan förekomma, om väljarna är okunniga om vad partierna står för. Partier måste profilera sig och nå ut med sina politiska frågor för att vinna röster och få alltmer åsiktsröstande väljare. Genomsnittligt sätt har partierna inte blivit nämnvärt mer klara under de senaste åren, utan statistik visar att partiernas profiler i väljarnas ögon fortfarande är väldigt oklara. Endast 50-60 % av det Svenska folket kunde uppgge någon profilfråga för de olika partierna i valet 2010.²² SCB menar att partierna borde ha kunnat profilera sig bättre, och väljarna borde i sin tur ha tagit lite mera ansvar på att läsa in sig på de politiska profilerna som finns. Partierna måste arbeta mer konkret med att profilera sig på områden som väljarna tycker är viktiga och där partiet har ett positivt opinionsstöd.

Men SCB konstaterar också att för att politiska åsikter och kännedom om partiståndpunkter skall betyda något konkret, krävs det övertygelse. Tycke i en specifik sakfråga och känna till vad partiet står för räcker inte. Det krävs helt enkelt att individen upplever den aktuella frågan som viktig. Annars blir det inte någon åsiktsröstning. SCB når slutsatsen att väljarnas agenda, vika frågor de tycker är viktiga, är det som är centralt när det är valdag. Partierna kan ha så skarpa profiler som helst, men om inte väljarna tycker att frågorna är relevanta så kommer de inte heller partiet i fråga få de rösterna. Det centrala är alltså inte partiernas dagordning, mediernas eller olika experters återkoppling, utan hur väljarna själva viktighetsbedömer vad valen ska handla om.²³

²¹ Statistiska Centralbyrån (SCB), ”Åttapartivalet 2010 – Allmänna valen, Valundersökningen” Sverige officiella statistik, (2011):sid. 55

²² Statistiska Centralbyrån (SCB), 2011, sid. 56

²³ Ibid., sid. 60

9. Slutsatser

Denna sammanställning visar att det i första hand är kommunerna och landstingen som arbetar för att *fler potentiella väljare utnyttjar sin rösträtt*. Detta trots att det huvudsakligen är de politiska partierna och medierna som har en avgörande roll i valdeltagandet. Beredningen för demokratifrågor sammanställde på uppdrag av SKL 2010 några av de viktigaste åtgärderna som kommuner och landsting kan arbeta med för att öka valdeltagandet.²⁴

- Kommunerna har det huvudsakliga ansvaret för att organisera själva valarrangemanget. Det innebär att om kommuner har en tydlig strategi för att organisera vallokaler i områden där delaktigheten är låg och erbjuder bra möjligheter till förtidsröstning finns det anledning att tro att valdeltagandet kan öka ännu mer. För att stimulera detta kan man fortsätta använda sig av mobila vallokaler, samt hålla anpassade öppettider i skolor, modeborgarkontor och köpcentrum för att stimulera valdeltagandet.
- Det är viktigt att kommunerna lyckas informera om vad rösträtten faktiskt innebär och om hur och var man röstar. Det är särskilt viktigt att informera utrikes födda om, eftersom de som inte alltid har någon kunskap om demokratiska styrsystem. Resurser bör därför läggas ner på att informera om valet på rad olika språk.
- Kommuner och landsting har även ett ansvar för att se till att det finns grundläggande information om exempelvis mandatfördelning, majoritetsfördelning, beslutsfattande, och vilka andra beslut som fattas under mandatperioden. Kommunernas och landstingets webbplatser bedöms vara viktiga utvecklingsområden för att bättre nu ut med information.
- För att lyckas nå ut till grupper vilka traditionellt är präglade av en lägre grad av valdeltagande måste kommuner och landsting bli effektivare på att samarbeta med intresseorganisationer och andra ideella organisationer. Det är genom ett kontinuerligt samarbete som kommuner och dessa organisationer kan skapa nya politiska arenor för meningsfulla dialoger och debatter. Föreningarna kan dessutom informera medborgare om valet och individens rätt att rösta.
- Skolornas demokratiuppdrag är viktigt för att engagera ungdomar och framförallt förstagångsväljare i den politiska debatten. Projekt som Skolval 2010 har tydligt visat ett ökat intresse bland skolungdomar för att engagera sig i politiska sakfrågor. Det ökade också kunskaperna om det svenska politiska klimatet hos skolungdomar. Det är också viktigt att se till att partierna får plats i skolorna för att gynna den politiska debatten.

²⁴ SKL, "Rätt att rösta - hur kommuner och landsting kan arbeta för att öka valdeltagandet", Sverige Kommuner och Landsting, (2010): sid. 21

10. Diskussion

I denna rapport presenteras en rad förslag för att öka valdeltagandet. Två väljargrupper som är särskilt tydliga att vi behöver satsa på för att öka valdeltagandet är ungdomar och utrikesfödda. Det är också tydligt att de metoder för informationsspridning som vi tidigare har använt inte har så stor genomslagskraft hos just dessa två väljargrupper.

En fråga som särskilt bör uppmärksammas nämns i avsnitt 6.3: där är oerhört viktigt att börja engagera ungdomar långt innan det är dags för val. Projekt som Skolval 2010 har nyttiga ändamål och kommunen bör uppmuntra skolor att delta. Det är dock inte bra att bara vart fjärde år ge gymnasieelever ytliga politiska budskap. Det kommer inte att leda till ett ökat valdeltagande.

Skolans ansvar för den politiska bildningen bör stärkas långsiktigt, inte bara på kommunal utan på nationell nivå. Genom att satsa på ungdomars politiska förståelse kan deras politiska engagemang öka. Så får vi en bestående kunskap kring det demokratiska systemet. Först då kan vi börja se reella skillnader i valdeltagandet hos förstagångsväljare.

På samma sätt bör vidare resurser läggas ner på att nå ut till utrikesfödda. Denna väljargrupp har helt andra hinder och problem för att ta till sig valinformation och förstå den politiska processen. Kanske mest uppenbart är det att själva kategoriseringen i sig av denna väljargrupp bidrar till att komplicera hela informationsarbetet. Utrikesfödda är inte en homogen grupp. Konsekvensen av att utrikesfödda betyder ”alla som inte är födda i Sverige”, antyder samtidigt att vi måste förstå hela världens olika kulturella värderingar, teologiska grunder och tidigare språkkunskaper till exempel. Detta är självklart ett omöjligt uppdrag. Utrikesfödda invandrare från södra Europa har exempelvis en helt annan förförståelse kring demokratifrågor än exempelvis utrikesfödda invandrare från krigshärjade områden i östra Afrika.

Av den anledningen finns det anledning att anta att vi bör arbeta oss bort från generaliserad valinformation riktad till utrikesfödda och börja se efter vilka folkgrupper och minoriteter i samhället som faktiskt behöver mest politisk information och samhällskunskap. Dessa minoriteter är även de grupper som behöver helt nya metoder för att engagera sig. Goda språkkunskaper, som att kunna läsa och skriva på sitt eget hemspråk är inte alltid en självklarhet. Där måste institutioner och föreningar arbeta närmare politiker för att nå ut till dessa grupper på helt nya sätt.

11. Avslutande reflektioner

- De politiska partierna och medier måste ta tydligare ansvar i sin informationsspridning, underlätta spridningen av information så att fler medborgare kan ta till sig informationen.
- Vi kan inte bara skicka ut information, vi måste engagera väljarna i något.
- Vi ska inte underskatta vikten av ett verkligt ansikte bakom politiken.
- För att stimulera ett ökat deltagande måste vi finna nya vägar att engagera.
- Medborgarengagemang gör per automatik att informationsspridningen fungerar bättre.
- Fortsätta att underlätta röstningsprocessen, till exempel med förtidsröstning, mobila enheter, valskjuts och att använda vallokaler bättre.
- Webbplatsen måste vara informativ och lättnavigerad.
- Engagera ungdomar tidigt genom externa aktiviteter utanför själva valprocessen, till exempel genom konserter eller festivaler.
- Stimulera ungdomarnas egen förmåga att engagera sig, till exempel som valambassadörer.
- Utrikesfödda är inte en homogen grupp medborgare och vi ska därför bemöta dem med olika insatser beroende på deras enskilda bakgrund.
- Vi måste arbeta närmare föreningar och andra ideella arrangemang för att lyckas med vårt framtida informationsarbete.

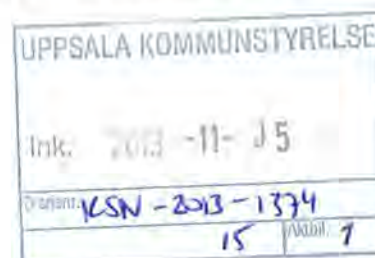

Uppsala den 18 oktober 2013

Till

Kommunstyrelse i Uppsala
Per Davidsson

Ungdomsstyrelsen
Emmy Bornemark

Ansökan angående projektet Demokrati "Valinformation riktad till invånare med invandrarbakgrund"

SIU ansöker härmed om projektbidrag 500 000 kr från Uppsala kommun och 400 000 kr från Ungdomsstyrelsen. Totalt är 900 000 kr.

I Uppsala finns det en tradition av livaktiga invandrarföreningar. Av dessa är 40 anslutna till Organisationen för invandrarföreningar i Uppsala (SIU). Denna organisation får en allt starkare position och man kan tala om något av en policyförändring inom organisationen och sättet att agera under senare tid. SIUs styrelserepresentanter hörs allt oftare i den offentliga debatten och i offentliga media i Uppsala kommun och Uppsala län.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Demokrati och mänskliga rättigheter är i hög grad två sidor av samma mynt. Mänskliga rättigheter krävs för att medborgarna ska kunna delta i politiken på ett någorlunda jämlikt sätt. Det handlar om medborgerliga, politiska och sociala rättigheter.

Att öka det politiska deltagandet och delaktigheten central politisk ambition i en demokrati.

För att invandrare ska kunna känna sig som en del av vårt samhälle måste vi behandla dem rättvist, och säkerställa att de har de verktyg som behövs för att fullt ut kunna delta i våra samhällen.

Integration är en kontinuerlig tvåvägsprocess baserad på ömsesidiga rättigheter och skyldigheter både från invandrarnas och från värdsamhället.

Social och politisk delaktighet som en aspekt av integration

Den representativa demokratins främsta kännetecken är att medborgarna genom fria och regelbundna val får avgöra vilka som ska styra över dem. Att rösta i allmänna val kan därför ses som den mest grundläggande formen av politiskt deltagande.

Invandrades politiska delaktighet är en aspekt av integrationsprocessen. Ju större politisk delaktighet, desto större integration i det demokratiska området. Även om integrationspolitiken traditionellt sett har en tendens att fokusera på socioekonomiska ämnen, berörs regeringarna allt mer av vikten av den sociokulturella sfären, delaktighet, de personliga aspekterna av integration samt förekomsten och intensiteten av sociala interaktioner. Detta förhållningssätt fastställer behovet att integrera invandrare i alla aspekter av samhället, däribland de medborgerska, kulturella och politiska områdena.

Bakgrund

Utländska medborgare har rätt att rösta i kommunalval och landstingsval om de varit folkbokförda i Sverige i tre år i följd före valdagen. För medborgare i något EU-land samt Norge och Island räcker det med att vara folkbokförd i Sverige. Denna rösträtt infördes 1976. Till riksdagen har endast svenska medborgare rösträtt. Till Europaparlamentsvalet kan EU-medborgare som är folkbokförda i Sverige rösta.

Skillnaden i valdeltagande mellan olika grupper är markant i Sverige. Utrikes födda svenska medborgare och personer som är utländska medborgare deltar i betydligt lägre utsträckning. Även om många andra vanliga inverkanse faktorer tas i beaktning, t ex. inkomst och utbildning, röstar personer inom dessa grupper mera sällan.

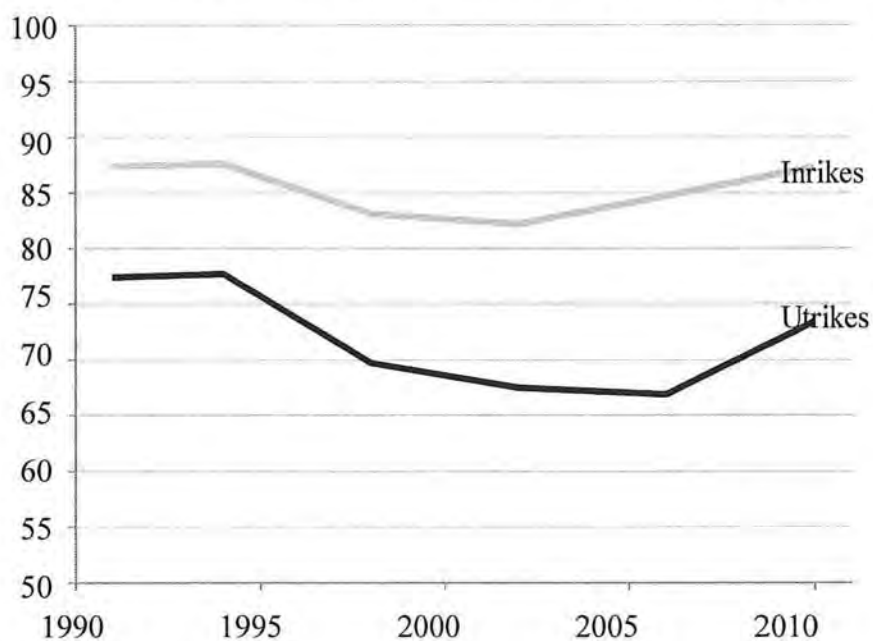
Utrikesfödda kvinnor och män 2012-12-31

Kommun/Region	Antal utrikesfödda		Befolkning		Andel utrikesfödda (%)	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Uppsala	17 378	16 791	102 825	99 800	16,9	16,8
Uppsala län	24 791	23 316	171 618	170 359	14,4	13,7
			4 789	4 765		
Riket	755 953	717 303	988	905	15,8	15,1

Källa: Statistiska centralbyrån

I riksdagsvalet 2010 skiljde det mellan 14 procentenheter i valdeltagande mellan inrikes och utrikes födda. Bland de inrikes födda röstade 86.6% av kvinnorna och 87.9% av männen. Bland de utrikes födda röstade 72.6% av kvinnorna och 74% av männen.

Valdeltagande i riksdagsval, efter födelseland, 1991–2010. Procent

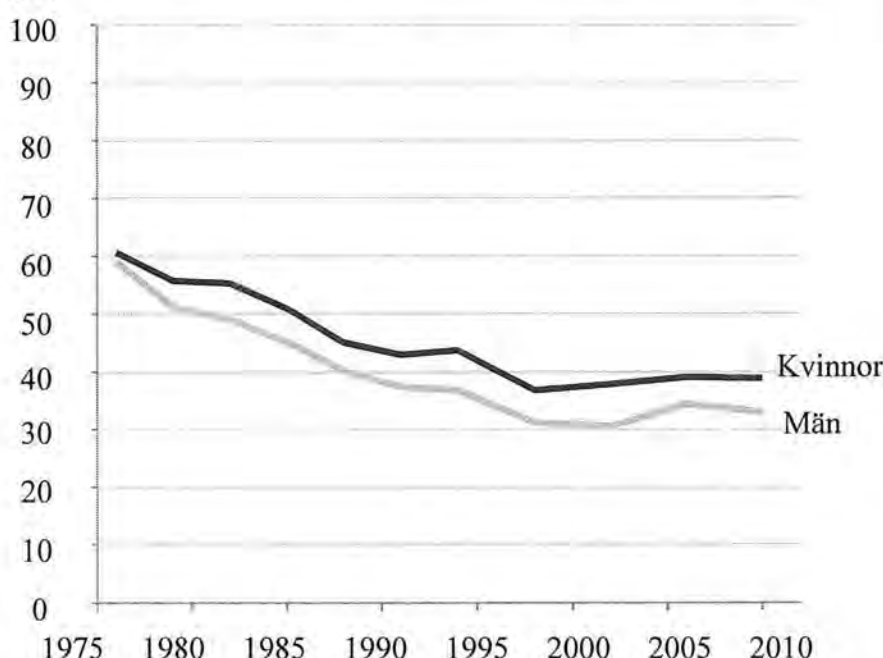

Källa: SCB:s valstatistik

Valdeltagandet i valen till kommunfullmäktige bland utländska medborgare är, jämfört med för svenska medborgare, lågt. År 2010 var det 35.8% som röstade, medan det totalt sett var 84 % av alla röstberättigade som deltog

Diagram 2

**Valdeltagande bland utländska medborgare i val till kommunfullmäktige, efter kön
1976–2010. Procent**

Källa: SCB:s valstatistik

Valåret 1976 utgjorde det första tillfället då utländska medborgare fick rösta i val till kommun- och landstingsfullmäktige.¹⁸ I valet till kommunfullmäktige deltog 60 procent av de röstberättigade utländska medborgarna, vilket var en högre andel än vad som förväntades inför valet (Hammar 1979:107). Till det höga valdeltagandet bidrog det intresse som den utvidgade rösträtten skapade och de informationskampanjer som anordnades med anledning av reformen. Dessutom var det politiska intresset rent allmänt väldigt högt: riksdagsvalet det året hade det hittills högsta valdeltagandet (se kapitel 5).

Sedan dess har dock valdeltagandet bland utländska medborgare sjunkit vid i stort sett varje val. Vid 2010 års val till kommunfullmäktige var andelen röstande knappt 36 procent. Det innebär en minskning med 24 procentenheter under perioden 1976 till 2010. Om vi ser till samtliga röstberättigade minskade valdeltagandet i val till kommunfullmäktige under samma period med 9 procentenheter. Nedgången i valdeltagande har alltså varit betydligt större bland utländska än bland svenska medborgare. Om vi

endast ser till den senare delen av perioden tycks val- deltagandet bland utländska medborgare ha stabiliserat sig, men på en jämförelsevis väldigt låg nivå.

Högst var valdeltagande bland utländska medborgare i Örebro län, där 43.9% röstade. (Valet till kommunfullmäktige i Örebro län överklagades dock och omval gjordes 15 maj 2011. Dessa siffror avser valdagen den 19 september 2010)

I Uppsala län, liksom i alla andra län, är valdeltagandet lågt bland invånare med invandrarbakgrund i kommunal- och landstingsval. I vissa fall kanske vetskapen om att man har rösträtt i dessa val saknas. I andra fall saknas kunskapen om vad rösträtten innebär och vad man påverkar genom sin röst.

SIU har arbetat under val 2002, 2006 och 2010 med valinformation och under dem två val perioden Valdeltagandet har ökat två val i rad.

För att invandrare ska kunna komma in och påverka politiska beslut i majoritetssamhället är det väsentligt att de erbjuds möjligheten att engagerar sig i den politiska processen på samma villkor som andra medborgare.

SIU's valinformation projekt var lyckad. (se Rapport valinformationprojekt 2010. En demokratisk samhällsangelägenhet)

Val rapporten 2010 har rekommanderat i utvärdering av" val information 2010" att tiden var för kort och har rekommanderat 2014 ska sträcka hela året.

Problemanalys

Varför röstar inte invandrarna?

Enligt vad SIUs referensgrupp uppgav till den statliga Demokratiutredningen så är följande skäl centrala:

1. Brist på information och känslan av utanförskapet
2. Man har tidigare tvingats att rösta. I diktaturer tvingas an att rösta: Att här avstå är ett tecken på frihet.
3. Man ser inte vikten. Vad innebär det egentligen.
4. Man ser det inte som en skyldighet.

Invandrarföreningar fyller en viktig funktion inte bara som etniska institutioner och sociala klubbar utan även genom sin förmåga att kunna spela en aktiv roll, särskilt i det lokala samhällslivet. Det sociala kapitalet är en bra bas för den politiska demokratin. Det handlar om människors förtroende och tillit. Denna tillit växer om man i föreningslivet har vant sig vid att samtala, samarbeta och samverka. Vi tror därför att SIU i partnerskap med landsting och kommun har de kunskaper och erfarenheter som behövs för att framgångsrikt utarbeta kommunikationsmetoder och informera om valet 2014.

Mål och syfte med projektet

Ett demokratiprojekt ska bidra till att göra invandrarna mer aktiva i samhällslivet på lokal, regional, nationell nivå. Syftet med projektet är dels att få ovan nämnda målgrupp mer engagerade i den lokala regional, nationell demokratin, dels att öka gruppens deltagande i EU, Riksdag, kommun- och landstingsvalet 2014 jämfört med valet 2010.

Kortsiktiga målet är

- att höja valdeltagandet i de invandrartäta stadsdelarna Sävja, Stenhagen, Gränby/Löten, Gottsunda och andra delar i Uppsala kommun och att i övriga valkretsar i kommunen stoppa den nedåtgående trenden.
- att uppmuntra även de som har svårt med svenska språket att gå och rösta.
- att informera boende som inte har svenska medborgarskapet att de har rätt gå till valet och rösta till kommun eller landstinget.
- att påminna alla partiet i Uppsala att de är *folkvalda* politiker och det innebär mer kontakt med Uppsalaborna efter valet.
- att hjälpa nyanlända förstå skillnaden mellan kommunen och landstinget.

Långsiktiga målet är

- att valambassadörer, ungdomar som vuxna, skall genom deras engagemang i demokratifrågor som valprojektet utgör, uppmuntras att vidare delta aktivt i olika samhällsfrågor och höja den demokratiska medvetenheten vad avser rättigheter och skyldigheter.
- många unga och vuxna kvinnor av utländskt bakgrund är utsatta för olika slag av isolering- och utanförskap. Därför det är viktigt för SIU att engagera dem i valarbetet tillsammans med killar och vuxna män. Av våra tidigare erfarenheter har visat att det är ett mycket bra och effektivt sätt för unga och vuxna kvinnor att vara aktiva och delaktiga i samhällsfrågor efter valet. SIU vill stärka de demokratiska värden genom att stärka kvinnans roll i samhällsfrågor utan att isolera dem som en aktivitet i sig. Vi ser att integration och dialog är viktigt även i genusfrågan.

Målgrupp

Invandrare i Uppsala kommun med invandrarbakgrund

- ungdomar tjejer och killar, vuxna kvinnor och män.
- pensionärer.
- Studenter som läser SFI i olika skolor.
- Tjejer och kvinnor som utsatt för utanförskapet.

Projektet riktar sig, med masskommunikativa insatser, mot hela kommunen men dessutom med lokalt riktade insatser mot de invandrartäta stadsdelarna Sävja, Stenhagen, Gränby/Löten och Gottsunda.

Metod

Utbildningen innehöll följande moment:

Varför skall man rösta, De folkvalda församlingar, Politiska partierna, Riksdagen, regeringen, Regionen och kommunen och EU.
Kommunens uppbyggnad, Förvaltningar, nämnder och fullmäktige m.m.
Regionens uppbyggnad.
Riksdagen och Regeringens uppbyggnad, Departement m.m.
Hur presenterar man sig. Retorik, bemötande.
Hur går det till att rösta.

Studiebesök genomfördes hos Kommunfullmäktige, Regionfullmäktige, och Valnämnden

Om Informatörerna ställdes om olika parti politisk frågor dem måste förklarade sin neutrala roll i sammanhanget

Det mest effektiva sättet är ofta att gå runt och prata med folk, att samla ihop grupper och berätta om fördelarna med att rösta .

Vi avser att använda föreningslokaler, samt offentliga platser och offentliga lokaler. Tillsammans med landsting och kommun vill vi producera och distribuera information och skapa kommunikation med invandrargrupper.

Budskapet i projektet handlar om rätten att rösta i EU, Riksdag, lokala val och vilka kommun politiske och landstingspoliska frågor man kan påverka genom att rösta.

De informationskanaler vi avser att använda är affischer och informationsblad på olika språk, webb-sidor, närradio, och lokal-TV och informationsmöten samt dörknackning i de utvalda områdena.

Politiska organisationer inom kommun och länet inbjuds att delta i projektet och vara med och informera på plats i de utvalda stadsdelarna. Det ideala är en kombination av individuella informationsinsatser på tio språk, från SIUs sida med stöd av centrala insatser från kommun och landsting. Det skulle då vara fråga om pararella processer som stöder varandra.

- Att ordna EU-val debatt och informationsbord under slutet av våren vecka 19-21 april-maj 2014,
- Att ordna fem val debatt med alla politiska partiet i fem stadsdelar.

- Att ordna ny informationsmaterial för valet på 11 språk
- Att ha informationsbord i alla stadsdelar
- Att ha dörrknackning
- Att sända valnyheter genom SIUs hemsida
- Att ordna en Facebooksida om valet som uppdateras dagligen
- Att sprida val information på mycket större ytan.

Vi avser att sprida information på följande sätt.

1. Ta fram en argumentsamling:
 - a. Förklara varför är det viktigt att rösta
2. Utbildning och genomgång av förslagsvis upp till 50 resurspersoner (4 personer i varje språk; unga och vuxna), genom SIU och andra organisationen ex. SFI.
3. Skriftligt material på tolv språk: Arabiska, Amharinja, Dari, Kurmanji, Sorani, Persiska, Turkiska, Bosniska/Kroatiska/Serbiska, Spanska, Somali, Bengali och Tigrini.
 - a. Flygblad
 - b. Affischer
 - c. SIUs hemsida och om det är möjligt Landstinget i Uppsala Län och Uppsala kommuns hemsidor.
4. Verka för rekrytering av valförrättare i de utvalda stadsdelarna.
5. Individuella besök under slutet av våren vecka 19-21 april- maj för EU valet och i början av hösten v34-37 i fyra stadsdelar: Stenhagen, Gränby/Löten, Sävja och Gottsunda.
6. Allmänna möten
 - I de utvalda stadsdelar under projektetiden
 - I alla aktiviteter bör man kunna använda sig av:
 - Kulturcentrum i Stenhagen
 - Biblioteket i Gottsunda
 - Biblioteket/fritidsgården Sävjaskolan
 - kvarterslokaler

Masskommunikativt stöd: Sker via genom

- Närradio
- Radioreklam
- Pressmeddelande
- SINFO SIUs informationstidning på svenska i Uppsala

Riskanalys

En svaghet i projektet kan vara att inte alla medborgare med utländsk bakgrund har föreningsförankring i invandrarföreningar anslutna till SIU.

I projektet kan vi kompensera detta genom att vända oss till oorganiserade invandrare med direktinformation i de verksamheter de är engagerade i. I Uppsala kommun t ex svenska undervisning och genom allmänna informationsmöten i bostadsområdet.

Långsiktiga effekter

På längre sikt bör samarbetet mellan kommun, landsting och SIU göras bestående och stärkas genom ett kontinuerligt idéutbyte. De långsiktiga effekterna av täta kontakter mellan kommun, landsting och SIU bör leda till bättre informationsgenomslag, ökad tillit samt ökat intresse för lokalpolitiska frågor bland medborgare med utländskt bakgrund.

Efter projekttidens slut

På längre sikt bör samarbetet mellan kommun, landsting och SIU utvecklas och stärkas genom ett kontinuerligt idéutbyte. De långsiktiga effekterna av ett sådant samarbete bör kunna leda till bättre informationsgenomslag, ökad tillit samt ökat intresse för lokalpolitiska frågor bland invånare med invandrarbakgrund.

Utvärdering

Utvärdering sker naturligt genom valresultatet i de aktuella områdena samt genom en skriftlig rapport om projektarbetet från SIU.

Tidsplan

Vecka 1- 4 förberedelse och planer
Vecka 5-12 utbildning till val arbetare; ungdomar och vuxna.
Vecka 13- 18 Val material och att boka tider med alla partier för debatt möten
Vecka 19-22 EU val arbete
Vecka 23-38 Boka tider för val debatt, informations bord och dörknakning
Vecka 40-42 utvärdering
Vecka 43-52 Dokumentation och slut rapport.

Projektperioden är 2014-01-2014-12-31 och inkluderar utvärdering av insatserna.

Budget

Se den bifogad Excel fil

Amil Sarsour
Amil Sarsour

SIU ordförande

Budget val 2014

Intäkter	
Bidrag från Uppsala kommun och ungdomsstyrelse	500 000
Bidrag från Ungdomsstyrelsen	400 000
Totalt intäkter	900 000
Kostander	
Information bord	186 000
Dörrknackning	36 000
debattkvällar	12 000
Utbildning	80000
kostander, tryck, dok, mm	90 000
personal resurs	466 000
övrigt,	30 000
Totalt kostnader	900 000

Information bord

2 gånger i vecka

12 veckor

Gottsunda	6 personer	
	2t*2g*12 v*6 per* 125 kr	36000
Gränby	2*2*12*9*125	54000
Stenhagen	2t*2g*12 v*6 per* 125 kr	36000
Sävja	2t*2g*12 v*4 per* 125 kr	24000
stan	2t*2g*12 v*6per* 125 kr	36000
Totalt		186000

Dörrknackning

Gottsunda	6 delar*2 t*6 per*125	9000
Gränby	6 delar*2 t*6 per*125	9000
Stenhagen	6 delar*2 t*6 per*125	9000
Sävja	6 delar*2 t*6 per*125	9000
Totalt		36000

Vuxna och unga fått lika 125 kr.

Debatt kvällar

Gottsunda		2000
Gränby		2000
Stenhagen		2000

Sävja		2000
Stan		2000
Stan EU valet		2000
total		12 000

utbildning

ungdomar	24 ung*10 t*125	30000
vuxna	24*10t*125	30000
Utbildning/ material		20000
totalt		80000

Kostnader

lokal hyra	10000
möte	10000
information blad	30000
Reklam /T shirt	20 000
Tryck rapport	20 000
	90000

Resurser

Projektledare	256 000
organisation ansvariga, koordinator	150 000
Administration	30000
dokumentation	30000
	466 000

övrigt

Telefon	10000
Redovisning	10000
Resor	10000
total	30000

Förslag till totalt kostnad för valet 2014

Information bord	186 000
Dörrknackning	36 000
debattkvällar	12 000
Utbildning	80000
kostander	110 000
personal resurs	446 000
övrigt,	30 000
	900 000

Ideellt arbete

Föreningar insatser	90 000
Radio RIU	90 000
Totalt	180 000

TRIS-tjeers rätt i samhället

2013-11-04

UPPSALA KOMMUNSTYRELSE	
Ink.	-11- 08
Diagnos	KSN-2013-1374
15	Akobil 2

ANSÖKAN OM BIDRAG FÖR PROJEKT VILJA, VÄLJA & FÖRÄNDRA VALÅR 2014

TRIS- TJEJERS RÄTT I SAMHÄLLET

TRIS- tjeers rätt i samhället är en ideell organisation som har funnits och verkat sedan 2002. TRIS syfte är att aktivt motarbeta förtryckande och förnedrande traditioner som hindrar individers utveckling såsom förbud mot utbildning och lönearbete, förbud mot att förfoga över materiella resurser, förbud mot att medverka i sociala aktiviteter, begränsningar i rörelsefriheten, uteslutning ur gruppgemenskap, tvångsäktenskap och könsstympning. Detta görs främst genom ett kvalitetssäkrat och resultatnriktat förebyggande arbete för tjejer mellan 13-20år och kvinnor 21 år och uppåt i Uppsala kommun. All verksamhet inom TRIS utgår från de mänskliga rättigheterna och barnkonventionen.

TRIS vision är att alla oberoende av kön, etnicitet, funktionsnedsättning, religiös tillhörighet eller sexuell läggning ska ges möjlighet att leva ett självvalt liv fri från förtryckande och förnedrande traditioner som hindrar individers utveckling och integration i majoritetssamhället.

BAKGRUND

TRIS har under flera år arbetat förebyggande med målgruppen unga tjejer och vuxna kvinnor som har ett begränsat handlingsutrymme och som riskerar att utsättas för hedersrelaterat förtryck och våld. TRIS erfarenhet visar att målgruppen ofta stängs ute från arenor i samhället såsom det civila samhället och demokratiska processer. På det finns också begränsningar inom arenor såsom förbud till vissa delar av skolan (simning, sexualundervisning m.fl.). All begränsning hindrar målgruppen från att integreras i majoritetssamhället. Av erfarenhet kan TRIS konstatera att ett kvalitetssäkrat arbete med inriktning att stärka kvinnors självkänsla, ge dem de verktyg de behöver för att kunna ta egna beslut och bli en del av majoritetssamhället ger goda resultat.

Med bakgrund av detta vill TRIS nu söka medel från *Uppsala kommuns kommunstyrelse* för att under valåret 2014 rusta kvinnor kunskapsmässigt, informera kvinnor om vikten att ta del av sin demokratiska processer och rättigheter, stärka deras självkänsla, höja deras medveten och kunskap om valrörelsen.

MÅLGRUPP

Målgruppen är tjejer 18 år + med särskilda sårbarhetsfaktorer och/eller kvinnor som lever i ett utanförskap som har rätt att rösta på riksdagen och/eller kommun - och landstingsfullmäktige.

SYFTE

Nyss nämnda kvinnor ska rustas kunskapsmässigt, informeras om vikten att ta del av sina demokratiska rättigheter samt få information om demokratiska processer och dess uppbyggnad.

- Ska få information om valåret 2014.
- Ska få information om Sveriges styrning.
- Ska få information om olika politiska partier.
- Ska få möjlighet att "prova-på" att rösta i fiktiva vallokaler.
- Ska få mer kunskap om vikten av att rösta.
- Ska få möjlighet att träffa kommun - och landstingspolitiker.

MÅL

- Minst 300 kvinnor ska få ta del av projektet
- Minst 200 kvinnor ska rösta på riksdagen och/eller kommun - och landstingsfullmäktige.
- Ca 20st träffar som på olika sätt tar upp ämnen som demokrati, jämställdhet och genus samt konkret går igenom hur röstning går till.
- Anordna fiktiva "vallokaler" och träna på att rösta.

GENOMFÖRANDE

Projektets tidsplan: 2014-03-01 till 2014-09-15

Kvinnor som själva under en period har varit delaktiga inom TRIS olika verksamheter, och som representerar målgruppen, kommer att utbildas om ämnen som jämställdhet, demokratiska rättigheter, samhällsuppbyggnad samt praktiskt kunskap kring valdeltagande.

Dessa kvinnor kommer efter utbildningen själva utbilda kvinnor som finns i TRIS olika verksamheter, men även till olika kvinnoorganisationer som TRIS samverkar med. De kvinnor som tar del av projektet ska få möjlighet att "prova-på" att rösta i fiktiva vallokaler. Många av de kvinnor TRIS möter har aldrig fått möjlighet att rösta och känner sig inte trygga kring det praktiska förfarandet. Dessutom tror majoriteten av kvinnor som TRIS möter att de inte har någon rösträtt eftersom de inte är svenska medborgare.

På valdagen 2014 kommer kvinnorna tillsammans gå till respektive vallokal. Tanken är att ingen ska känna sig osäker samt att gruppen ska stärka individen.

Efter valdeltagandet kommer TRIS att anordna en fest för alla kvinnor som har deltagit i projektet. Detta för att belysa vikten att som medborgare vara en del av den demokratiska processen och dess uppbyggnad.

EKONOMI

Typ av kostnad	Beskrivning av budgetpost	Budgeterad kostnad	Medel sökta från Uppsala kommun (Kommunstyrelsen)
Lönekostnader	Löner till valambassadörer	105 135	105 135
Lokal	Hyreskostnad	12 000kr	12 000kr
Material/utrustning	Fiktiva vallokaler	10 000kr	10 000kr
Resor	Bussbiljetter till de deltagare som inte har möjlighet att betala resan själv	3 000kr	3 000kr
Aktivitetskostnader	Informationsträffar Gemensam avslutningsfest	25 000kr	25 000kr
Totalt		155 135kr	155 135kr

TRIS-tjebers rätt i samhället

2013-11-04

UPPGIFTER OM TRIS-TJEJERS RÄTT I SAMHÄLLET

Postadress

S:t Olofsgatan 18
753 11 Uppsala

Telefonnummer

0774-406600

Organisationsnummer

817606-9055

Bankgironummer

486-1142